

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI**

**“SOLIQLAR VA SUG'URTA ISHI”
KAFEDRASI**

Qo'lyozma huquqida
UDK: 336.2:34C11(575.1)

MAXMUDOV XUDOYORXON JAMOL O'G'LI

**DAVLAT BOSHQARUVI TIZIMIDAGI SOLIQ MA'MURIYATCHILIGI
VA UNING O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA RIVOJLANTIRISH
XUSUSIYATLARI**

**60410200 - “SOLIQLAR VA SOLIQQA TORTISH”
mutaxassisligi bo'yicha**

**Magistr
akademik darajasini olish uchun yozilgan**

DISSERTATSIYA

 **Ilmiy raxbar:
PhD, Dotsent S.R Boymurodov**

Toshkent-2023

Magistrlik dissertatsiya ishi “Soliqlar va sug’urta ishi” kafedrasida dastlabki himoyadan o’tgan.

_____ -sonli bayonnoma “_____” _____ 2023 yil.

Kafedra mudiri: i.f.d: prof. B.K.Tuxliyev

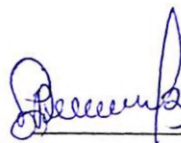

Imzo

24.05.23.

sana

Ilmiy raxbar: PhD, Dotsent S.R. Boymurodov

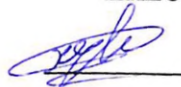

Imzo

_____

sana

Talaba: Maxmudov Xudoyorxon Jamol o’g’li

Imzo

_____

sana

Dissertatsiya Moliya va Buxgalteriya hisobi fakultetida 2023 yil

“_____” _____ № _____ raqam bilan ro’yhatga olindi.

Dekan _____ A.U. Burxanov

ANNOTASIYA

Davlat boshqaruvi tizimidagi soliq ma'muriyatchiligi va uning O'zbekiston Respublikasida rivojlantirish dolzarb mavzulardan biridir. Shu bois tadqiqot davomida mavzu doirasida atroflicha izlanish olib bordik. Shuningdek mavzuga oid boshqa tadqiqot ishlari, maxalliy va xorijiy olimlar fikr mulohozalari, ilmiy maqolalari hamda mavzuga oid mahalliy meyoriy xujjatlarni o'rganib chiqilib, adabiyotlar sharxi tayorladik. Ilmiy ishning amaliy ahamiyatini oshirish uchun, O'zbekiston Respublikasi soliq ma'murchiligi hamda Toshkent shahar misolida tahlil qilindi va rivojlantirish xususiyatlari bo'yicha alohida izlanish olib borildi. Mavzuni tahlil qilish natijasida soliq ma'murchiligiga oid muammolar ham keraklicha o'rganilib shu bo'yicha o'z fikr va mulohazalarimizni berib o'tdik. Bundan tashqari xulosalar va takliflar ham yetarlicha berilib kelgusi istiqboliy pargnoz holatlar ham keltirib o'tildi.

Kalit so'zlar: *Soliq ma'muriyatchiligi, soliq tizimi, budjet soliq siyosati, fiskal siyosati, soliq va soliqqa tortish, soliq yuki, budjet tushumi, soliq majburiyati.*

Summary

It is one of the priority issues of tax administration in the state management system and its development in the Republic of Uzbekistan. During this research, we conducted a comprehensive analysis of the surrounding area related to the subject matter. In addition, we have studied other research works related to the subject matter, opinions of local and foreign scholars, academic articles, local traditional documents related to the topic, and prepared a literature review. In order to increase the practical value of the scientific work, the tax administration of the Republic of Uzbekistan and in the case of the city of Tashkent was analyzed and a special study was conducted on the specifics of its development. As a result of the analysis of the topic, we also studied the problems related to the tax administration and gave our opinions and comments on this. In addition, the conclusions and suggestions were given, and future prospective forecasting situations were discussed.

Key words: *Tax administration, tax system, budget tax policy, fiscal policy, tax and taxation, tax burden, budget revenue, tax administration.*

MUNDARIJA

Annotatsiya.....	3
Mundarija.....	5
Keltirilgan jadvallar ro'yhati.....	7
Keltirilgan rasmlar ro'yhati.....	8
Keltirilgan qisqartmalar.....	9
I Bob.Kirish.....	10
1.1 Dissertatsiya mavzusining asoslanishi va uning dolzarbligi.....	11
1.2 Tadqiqot maqsadi va vazifalari.....	12
1.3 Tadqiqotning asosiy muammolari va savollari.....	13
1.4 Tadqiqot obekti va predmeti.....	13
1.5 Tadqiqot natijalarining ilmiy-nazariy va amaliy ahamiyati.....	14
1.6 Dissertatsiya tarkibining qisqacha tavsifi.....	15
II BOB. ADABIYOTLAR SHARXI.....	16
2.1 Kirish.....	16
2.2 Mavzuga oid ilmiy-nazariy qarashlar sharxi.....	16
2.3 Mavzuga oid maxalliy meyoriy-xuquqiy xujjatlar sharxi.....	21
2.4 Xulosa.....	28
III BOB.METODOLOGIYA.....	30
3.1 Tadqiqot dizayni.....	30
3.2 Ma'lumotlarni to'plash jarayoni.....	30
3.3 Taxlil uchun qo'lanilgan usullar.....	31
3.4 Tadqiqotni o'tkazish uchun zarur sharoitlar.....	32
3.5 Tadqiqot jarayonida kutilayotgan muammolar va ularning yechimi.....	32
3.6 Tadqiqotdan kutilayotgan ilmiy va amaliy natijalar.....	35
IV BOB. TAHLIL VA NATIJALAR.....	36
4.1 O'zbekiston Respublikasi hamda Toshkent shahar miqyosida soliq ma'murchiligiga oid amalga oshirilgan ishlar tahlili.....	36
4.2 Soliq qarzini undirish mexanizimi va uni takomilashtirish yo'llari.....	49

4.3 Tahlillardan olingan natijalar sharxi.....	56
V BOB. XULOSA.....	58
5.1 Tadqiqot savoliga tegishli natijalarining qisqacha ifodasi.....	58
5.2 Tadqiqotning asosiy taklif va tavsiyalari.....	63
5.3 Tadqiqot cheklovlari va kelgusi tadqiqot uchun takliflar.....	64
FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI.....	66
ILOVALAR.....	70

I BOB.KIRISH

Iqtisodiyotni rivojlantirish bilan birgalikda davlatning iqtisodiyotni tartibga solishdagi roli kuchaytirish orqali o'z oldiga qo'yilgan maqsad va vazifalarni amalga oshirishda avvalambor, soliq siyosati, shu jumladan, soliq ma'muriyatchiligi ham muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Barchamizga ayonki, soliq tizimini isloh qilish va har bir soliq to'lovchiga to'g'ri keladigan soliq yukini kamaytirish orqali ishlab chiqarishni yanada rivojlantirish va iqtisodiyotni barqarorlashtirishga erishish asosiy maqsadlardan biridir.

Mamlakatimizda oxirgi yillarda soliq islohotlariga alohida e'tibor qaratilib, soliq organlari faoliyatini tubdan isloh qilish, soliq qonunchiligini soddalashtirish va tadbirkorlik subyektlarini qo'llab quvvatlashga qaratilgan o'zgarishlar muntazam ravishda amalga oshirilib kelinmoqda. Bu borada mamlakatimiz raxbari bo'lgan Shavkat Miromonovich Mirziyoyev tomonidan yaqin yillar davomida qabul qilinayotgan farmon va qarorlar shu jumladan soliq ma'muriyatchiligini isloh qilish davrida biznes uchun qulay shart-sharoitlar yaratish to'g'risida farmoniga¹ ko'ra soliq siyosatini erkinlashtirish, tadbirkorlikni rivojlantirish, ijtimoiy sohani rag'batlantirish, soliq yukini kamaytirish hamda soliq ma'murchiligini takomillashtirishga qaratilayotganligi alohida ahamiyatga ega. Yurtimizda soliq ma'murchiligini takomillashtirish asosan soliq to'lovchilar hamda hukumat o'rtasidagi soliq munosabatlari samaradorligi va sifatini oshirishga qaratilgan bo'lib, bu soliq siyosatimizning asosiy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi².

Tadqiqotlar natijalari ko'rsatishicha, ayrim mamlakatlarda soliq tushumlarining yuqori darajasi soliq ahloqi va madaniyatining yuqoriligi hamda soliq qonunchiligining barqarorligi bilan bog'liq bo'lsa, boshqalarida iqtisodiyotda soliq yukining yuqoriligi, samarasiz imtiyozlar va soliq qonunchiligining

---

¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining soliq ma'muriyatchiligini isloh qilish davrida biznes uchun qulay shart-sharoitlar yaratish chora-tadbirlari to'g'risida Farmoni, 28.06.2022 yildagi PF-162-son

² A.S.Jo'rayev, U.A. Berdiyeva Soliq Mamurchiligi (o'quv qo'llanma) 12- bet :Toshkent-2022